

гуманістична спрямованість професійної діяльності викладача; 5) довіра у відносинах, духовний потяг студента до викладача.

Проблема міжособистісного взаєморозуміння в системі "викладач-студент" в реальному процесі взаємодії вирішується творчим моделюванням її структурних компонентів – творчим цілеполяганням, позитивною навчальною мотивацією, плануванням спільної наукової діяльності, інноваційними методами викладання та навчання, оцінювальними і корекційними діями, які в цілісній єдності і логічному взаємозв'язку дозволяють діагностувати і визначати динаміку і характер даного процесу.

Таким чином, функціонування суб'єкт-суб'єктних ціннісно-змістовних відносин викладача і студента детермінують успіх модернізації виховного процесу вищої школи, відкривають шлях до інновацій та змін, дозволяють формувати структурований синтез цінностей, смислів і норм співбуття. Проведене дослідження не вичерпує проблеми. На подальше вивчення заслуговують питання визначення інших засобів реалізації особистісно-гуманістичної парадигми вищої освіти, її провідних концептуальних положень.

Список використаної літератури

1. *Ананьев Б. Г.* О проблемах современного человекознания / Борис Герасимович Ананьев. – СПб. : Питер, 2001. – 272 с.
2. *Бойко А. М.* Суб'єкт-суб'єктні відносини у педагогічному процесі загальноосвітньої і вищої школи [Текст] / Алла Микитівна Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 5-14.
3. *Мясищев В. Н.* Психология отношений: избранные психологические труды / Владимир Николаевич Мясищев // Под ред. А. А. Бодалева. – М.: "Институт практической психологии". – Воронеж : НПО „МОДЭК”, 1995. – 356 с.

Ніна Курмишева

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА: КРЕАТИВНІСТЬ ЧИ ТВОРЧІСТЬ

Завдання вищої школи і післядипломної педагогічної освіти полягає у тому, щоб зробити особистість педагога більш успішною з точки зору її діяльності, навчити набувати індивідуальну компетентність у процесі фахової діяльності.

В. Васильков, О. Василькова [7], О. Єфросиніна, А. Кальянов, В. Носков [11], Л. Шевчук [14] та ін. переконані, що для вищої школи є дуже важливим у процесі підготовки фахівців будувати навчальний процес на гуманістичних засадах професійної діяльності, при цьому сприяючи формуванню бажаних якостей особистості, розвитку творчої активної діяльності у межах відведеної компетентності.

В. Байденко [5, с. 4–5] стверджує, що компетентнісний підхід сприятиме адаптуванню випускників до виконання їх майбутніх фахових функцій в умовах стрімко зростаючого постійного динамізму та невизначеності,

дозволить підготувати їх як активних і творчих особистостей у новій освітній системі, здатних до постійного самовдосконалення і самоосвіти впродовж усього життя.

Професійна компетентність, на думку В. Василькова, О. Василькової [7, с. 112], включає такі компоненти: компетентність діяльності, спілкування та саморозвитку особистості фахівця як основу всієї інтегральної компетентності; професійну творчість діяльності, що включає спрямованість на системний пошук шляхів вирішення проблем професійної діяльності; системне та модельне мислення як необхідну умову організації та здійснення управлінської праці при вирішенні складних нестандартних завдань; конкретно-предметні знання, що є підґрунтям формування компетентності; праксеологічну, рефлексивну та інформаційну озброєність при вирішенні різних проблем професійної діяльності.

На нашу думку, *компетентність* – це така якість особистості фахівця, яка залежить від знань, вмінь та навичок, але ґрунтується на досвіді його роботи, обумовлює особистий розвиток, формування позитивних якостей особистості, творчої активної діяльності.

В умовах сьогодення педагогічні працівники зобов'язані безперервно оновлювати фахові знання, постійно навчатися менеджменту. При цьому першочерговим напрямом мають стати не економічний чи правовий аспекти, а «людинознавчі знання, поведінка людини в організації і суспільстві, закони розкриття творчого потенціалу керівника, культура ділового та особистісного спілкування, уміння працювати в команді і створювати її» [10].

Підвищення психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників, їх загального і психолого-педагогічного розвитку створюють реальні передумови для розширення можливостей кваліфіковано, творчо вирішувати професійні, організаційні, управлінські проблеми, розв'язувати складні завдання і правильно обирати управлінську стратегію.

В. Онищук, вказуючи на основні етапи розвитку інтересу, які мають свої якісні характеристики (зацікавленість, допитливість, пізнавальність, конструктивна творчість), наголошує, що останній – це найвищий рівень розвитку інтересу, який характеризується спрямованістю особистості на глибоке і міцне засвоєння набутих знань та їх практичне застосування [12, с. 9–10].

На основі цього науковці визначають силу інтересу, його стійкість та дієвість [6, с. 41], що в сукупності викликають у особистості прагнення працювати у певній галузі народного господарства та є необхідною умовою творчого ставлення до діяльності.

Підвищення психолого-педагогічної компетентності педагогів, їх загального і психолого-педагогічного розвитку створюють реальні передумови для розширення можливостей кваліфіковано, творчо вирішувати професійні, організаційні, управлінські проблеми, розв'язувати складні завдання і правильно обирати управлінську стратегію.

Педагогічна діяльність вимагає від людини певних якостей, серед яких здатність і готовність виявляти ініціативу, спрямованість на здатність особистістю приймати самостійно рішення, брати за них відповідальність,

розвинені комунікативні та організаторські здібності, здатність до творчої активної діяльності тощо.

У статті 11 Закону України «Про освіту» «Повна загальна середня освіта», п. 5 визначено: «Метою початкової та базової середньої освіти є всебічний розвиток і соціалізація дитини, ... розвиток її творчого мислення ... громадянських компетентностей» [9, с. 7], а стаття 14 «Вища освіта та наукова діяльність», п. 3 наголошує, що інноваційна діяльність (яка, на наш погляд, немислима без дивергентного мислення) є невід'ємною складовою освітньої діяльності закладів вищої освіти [9, с. 9-10].

Найчастіше поняття «творчість» розглядається як діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей. Ще давньогрецький філософ Платон писав про те, що «Будь-який перехід із небуття в буття – це творчість, і...створення будь-яких творів мистецтва й ремесла можна назвати творчістю». З початком християнства цей термін вживався виключно як даність Божа. У епоху Відродження, навпаки, – творчість розглядалася як продукт людської діяльності. У епоху Просвітництва так характеризувалася здатність особистості до уяви, що сполучала розум і чуттєвий досвід. І тільки наприкінці XIX – початку XX століття творчість як безперервне народження нового складає сутність буття, а вся дійсність – як «безперервне зростання і нескінченна творчість» (А. Бергсон) [13].

Згідно з різними підходами визначають типи творчості: актора (мистецтво), мудреця (наука та інженерія) [8]. Цікаво, що у педагогічного працівника вони діалектично поєднуються.

Нині все частіше використовується слово «креативність». У списку професій з'явилася посада «креативного менеджера», а від вчителів шкіл вимагають виховувати креативність у дітей з першого класу. Але, як показує практика, чітко відповісти, що таке креативність, може не кожен педагог. Адже креативність і творчість – поняття не тотожні.

Багатозначність поняття креативності потребує інтеграції знань з різних наук (психології, педагогіки, економіки, філософії, соціології, логіки, менеджменту, філології та ін.), які пояснюють сутність і специфіку дефініції, вимоги, які вона висуває до особистості.

Креативність – (англ. create – створювати; лат. *creatio* — створення) — творча, новаторська діяльність [1]; новітній термін, яким окреслюються «творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактора» [2]. У російській мові, на думку професора І. Мілославського, терміном «креативний» позначається творчість, що «не тільки висуває ідеї, але й доводить їх до конкретного практичного результату. А слово «творчий» (рос. *творческий*) залишається зі своїм вихідним значенням, що не розрізняє діяльність результативну й, навпаки, безрезультатну» [3]. Креативністю вважають здатність породжувати різноманітні оригінальні ідеї у нерегламентованих умовах діяльності. Креативність у вузькому значенні – це дивергентне мислення (операції дивергентної продуктивності за Дж.-П. Гілфордом), особливістю якого є готовність висувати багато правильних ідей щодо об'єкта. Креативність у широкому розумінні – це

творчі інтелектуальні здібності привносити щось нове у досвід (Ф. Баррон), породжувати оригінальні ідеї в умовах вирішення або постановки нових проблем (М. Валлах), здатність усвідомлювати пропуски і суперечності, формулювати гіпотези щодо відсутніх елементів ситуації (Е.П. Торренс), відмовлятися від стереотипних способів мислення (Дж.-П. Гілфорд) [4]. Згідно А. Маслоу, це творча спрямованість, уроджено властива всім, але така, що може втрачатися більшістю під впливом середовища.

На основі аналізу сучасних досліджень стосовно цього явища можна зробити **висновок**, що нині все ще немає однозначної відповіді на запитання, чи існує креативність як явище взагалі, чи є вона науковою дефініцією, чи процес креативності є самостійним по відношенню до творчого процесу, чи креативність – це результат комплексу психічних процесів.

Розвиток здібностей завжди був прерогативою навчальної діяльності. Творчість є інтегральним поняттям у структурі особистості. Умовою розвитку здібності особистості до творчої активної діяльності виступає реалізація вольового компоненту. А творча активна діяльність, у тому числі практична діяльність, є пріоритетним засобом загального та професійного розвитку особистості.

Креативна особистість має незгасиму потребу в постійному саморозвитку, самореалізації та самоствердженні через розширення кругозору, збільшення обсягу знань, умінь та навичок. Тільки креативний педагогічний працівник може бути куратором і модератором креативної особистості учня.

Компетентність педагога – це складна система взаємопов'язаних та взаємообумовлених складових. Саме компетентність, на нашу думку, має бути основою для визначення рівня професійної кваліфікації та стимулом до зростання професіоналізму, творчого потенціалу і розвитку фахових, морально-трудова та управлінських якостей. Адже компетентний педагог – означає успішний, а отже – здатний безпосередньо та опосередковано сприяти підвищенню якості освіти та формуванню компетентної особистості учня, здатної до творчої активної діяльності.

Список використаної літератури

1. *Anderson H.* Creativity and Its Cultivation // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 1961/ - 335 p.
2. *Barron F, Harrington D.* / Creativity, intelligence and personality // Ann. Rev. of Psychol. V. 32. 1981. P. 439-447.
3. *Maslow A.H.* The Psychology of Science: A Reconnaissance. – New York: Harper&Row, 1966.
4. *Torrance E.P.* Education and creativity // (Ed.) Taylor C.W. Creativity: Progress and Potential. N.Y., 1964.
5. *Байденко В.* Компетенции в профессиональном образовании (К освоению компетентностного подхода) / В. Байденко // Высшее образование в России. – 2004. – № 11. – с. 3–13.
6. *Блонский П.П.* Избранные психологические произведения / П. П. Блонский. - М.: Просвещение, 1964. - 547 с.
7. *Васильков В.М.* Професійне становлення особистості як об'єкт міждисциплінарного аналізу / В. М. Васильков, О. І. Василькова // Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції „Методологія сучасних досліджень соціальних, економічних та психологічних проблем регіону”, м. Донецьк, 22 лютого 2000 року. – Донецьк, 2000 – с. 89 - 93.

8. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
9. Закон України «Про освіту» (проект) від 26 жовтня 2015р. [Електронний ресурс]. – К.: МОН України, 2015. – Режим доступу: <http://www.osvita.ua/>
10. *Нижник Н.* Управлінська культура: теоретичне поняття чи управлінська поведінка? / Н. Нижник, Л. Пашко // Політичний менеджмент. - 2005. - № 5 (14). - С.103-113
11. *Носков В.* Компетентність як складова підготовки фахівців у гуманітарному вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / В. Носков, А. Кальнянов, О. Єфросиніна // Соціальна психологія. Український центр політичного менеджменту – 2008. - № 9. - Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=62&c=1376>
12. *Онищук В.О.* Шлях до глибоких знань / В. О. Онищук. - К.: Знання, 1969. – 47 с.
13. *Свидрук І.І.* Креативний менеджмент. Навч посіб. / І.І.Свидрук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.
14. *Шевчук Л.І.* Розвиток професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін закладів профтехосвіти у системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. І. Шевчук. – К., 2001. – 22 с.

Галина Зінченко

МАТЕМАТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Здійснення підготовки майбутнього вчителя на основі антропологічного, цивілізаційного, культурологічного, аксіологічного, компетентнісного підходів, гуманізація навчально-виховного процесу у закладах середньої і вищої освіти, широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, суспільні інтеграційні процеси задають основні вектори змін у культурній та освітній сферах.

Так, у взаємозв'язку освіти та культури «провідні тенденції удосконалення освітніх технологій характеризуються переходом від освіти як трансляції до освіти як діалогу з культурою» [1, с. 38].

Математика, як одна з найдавніших наук, засіб пізнання і опису світу, протягом усього розвитку людства є невід'ємною і важливою складовою його культури. Засвоєння учнем компонентів культури відбувається не стільки через безпосереднє сприйняття матеріальних предметів, скільки за рахунок мисленнєвої діяльності із ідеальними моделями, які відображають загально-історичне людське буття. Відображаючи реальність крізь призму понять, знаково-символьну систему, математика виконує роль універсальної мови науки, інструменту опису світу, оскільки математичні поняття, аксіоми, теореми і теорії мають своїм джерелом саме реальність.

Учитель виступає просвітником, носієм цінностей і культури суспільства: він є посередником між науковим знанням і дитячою особистістю, і саме його професійна компетентність впливає на формування якісного